

Vállalkozási mérlegképes könyvelő

ELLENŐRZÉS

tantárgy

26. téma

(Kereskedelmi értékesítés,
árúellátás,
készletgazdálkodás
ellenőrzése)

A kereskedelmi értékesítés ellenőrzése

Értékesítés: az árufeltöltéstől, árubemutatástól a vásárlás ellenértékének átvételéig tartó folyamat, amely nem nélkülözheti a megfelelő piacszervezési, reklám tevékenységet

→ a korszerű eladóterek, árutároló, szeletelő, csomagoló eszközök, pénztárgépek megkönnyítik a dolgozók munkáját, kulturált vásárlási környezetet is biztosítanak.

2

Az értékesítés ellenőrzésével kapcsolatos feladatok:

- ✓ a biztosított-e az áruellátás a vállalkozásnál, a kereslet-kínálat összhangban van-e;
- ✓ megfelelő-e az értékesítés szervezetsége, lebonyolítása;
- ✓ jól működnek-e az értékesítést elősegítő személyi és technikai feltételek;
- ✓ megfelelő-e a vevők tájékoztatása;
- ✓ figyelembe veszik-e az áruk tulajdonságait az áruk elhelyezésekor;
- ✓ elősegíti-e az árubemutatást, a forgalom növelését a közlekedő utak kialakítása, az áruk elhelyezése;

3

- ✓ betartja-e a kereskedő az áruk tulajdonságaira vonatkozó higiéniai, tárolási, munka- és tűzvédelmi, környezetvédelmi jogszabályokat, belső szabályzatokat az áruelhelyezés során;
- ✓ figyelembe veszik-e a vagyonvédelmi szempontokat.

A kereskedelmi hálózat és az áruforgalom között a

- a) menyiségi összefüggés → a boltok száma, mérete, nyitvatartási ideje meg kell, hogy feleljen az áruforgalomnak → növekvő forgalmat csak növekvő kapacitású hálózattal lehet lebonyolítani.
- b) minőségi összefüggés → a boltok összetétele szakjelleg, értékesítési mód, választék szerint meg kell, hogy feleljen a vevői igényeknek. (különbség kapacitás hiány, vagy kapacitás felesleg).

4

A humán erőforrások ellenőrzésének feladatai:

- ✓ megfelelő-e a forgalomhoz rendelkezésre álló létszám, rendelkeznek-e áruismerettel;
- ✓ milyen gyakran cserélődik a létszám;
- ✓ megfelelő-e a munkaerő utánpótlás a vállalkozásnál;
- ✓ milyen a munkahelyi légkör, segítik-e egymást a dolgozók;
- ✓ biztosítja-e a vállalkozás a dolgozók részére a forgalomhoz kötődő juttatásokat;
- ✓ a kialakított bérendszer alkalmas-e a dolgozók ösztönzésére;
- ✓ mennyire leterheltek a dolgozók; megfelelő-e a munkaidő kihasználás a vállalkozásnál.

5

Áruforgalmi mérlegesor:

Nyitókészlet + beszerzés = értékesítés + zárókészlet

az áruforgalom átfogó ellenőrzésének eszköze, amely

- az áruforgalmi folyamat egyensúlyát tükrözi,
- hasznosítható a vagyonvédelem területén is,
- menyiségi és azonos áron (beszerzési vagy eladási) számított értékbeni adatok alapján is felírható.

Ellenőrizhető az áruforgalom kiegyensúlyozottsága:

- ✓ az értékesítés és a beszerzés viszonya,
- ✓ az áruforgalom egyensúlya,
- ✓ az értékesítés árufedezete,
- ✓ a beszerzés és az értékesítés készletekre gyakorolt hatása.

6

Az áruellátás (árubeszerzés) és a készletgazdálkodás elemzése és ellenőrzése kereskedelmi tevékenység esetén

A beszerzés célja az értékesítéshez szükséges árualap biztosítása → a vevői igényekhez igazodó választék.

A jellemzőbb elemzési feladatok időrendi sorrendben a következők:

- a) a beszerzendő áruk mennyiségének, összetételének, az áruszükséglet meghatározása (számítások) ← a szükséglet megállapítása során számos tényezőt kell figyelembe venni:

7

- ✓ mennyi a várható forgalmat,
- ✓ a meglévő árukészlet nagyságát és összetételét,
- ✓ a raktározási lehetőségeket,
- ✓ a vállalkozás pénzügyi lehetőségeit,
- ✓ az áru-utánpótlási időt,
- ✓ az üzletpolitikai célkitűzéseket.

meghatározzák a beszerzendő áruk körét és mennyiségét → a szükségletet a beszerzési tervben rögzítik.

- b) a szállító kiválasztása: hosszú távra meghatározza a vállalkozás lehetőségeit → a cél a stratégiai kapcsolatok kiépítése a gazdálkodásban rejlő bizonytalansági tényezők enyhítése érdekében.

8

Számos tényezőt kell figyelembe vennünk, amelyek egyik része gazdálkodási jellegű, másik része a minőségre vonatkozó szempontok (a szállító kínálata, választéka, megbízhatósága, szolgáltatások köre).

Az elemzés feladata ilyenkor a vezetői döntéshozatal segítése, melynek jellemző módszerei:

- komplex pontozás: a szállítókat előre meghatározott szempontok alapján pontozzuk → rangsort alakíthatunk ki a partnerek között → a partnerek valamilyen kombinációját választjuk ki
- ABC-analízis: a partnerek fontosságának, súlyának meghatározásához nyújt segítséget (pl. vizsgálható, hogy az egyes szállítók segítségével mekkora árbevételt, vagy árrést realizál a cég,

9

- gazdaságossági és jövedelmezőségi számítások: a beszerzési forrásokat gazdaságossági szempontból hasonlítjuk össze, megállapítjuk az egyes lehetőségek egymáshoz mért gazdasági vonatkozásait (pl. árrés-többlet, költség-többlet)
- optimális rendelési tétel modellje: azt a rendelési mennyiséget tekinti a legkedvezőbbnek, amely mellett az összköltség (készlettartás + készlet-utánpótlás költsége) minimális
- rendelések száma = teljes beszerzési szükséglet ÷ optimális rendelési nagyság
- áru-utánpótlási idő optimális nagysága = az időszak (pl. év stb.) hossza napban ÷ rendelések száma

10

- c) szerződéskötés, árurendelés: a szerződéses fedezettség vizsgálata → a szerződések biztonságot, garanciát nyújtanak, a szükséges árualapot megállapodásokkal garantálják (ellenkező eset áruhiányhoz vezethet → rövidtávon forgalomkieséssel, hosszútávon vevők elvesztésével jár).

- d) az áruátvétel: technikai lépéseket jelent → a beszerzések szerződések szerinti teljesítésének megfelelőségét vizsgálhatjuk → a beszerzések ütemességét is vizsgálhatjuk → eszköze az Ütemességi mutató = a ténylegesen teljesített beszerzés / beszerzési előírányzat → elvárt értéke 100%. ← képet ad a szállítók megbízhatóságáról, hibák esetén alapot ad a szükséges lépések kijelöléséhez.

11

Optimális készletszint: az a készletnagyság, amely a legkisebb ráfordítással a legnagyobb forgalmat eredményezi → ez a pont ott található, ahol a készletezés többletköltsége éppen megegyezik a forgalmi növekményből származó árrés-többlettel → folyamatosan változik, így ennek megállapítása állandó jellegű feladat a kereskedelemben.

Nagyságát számos tényező befolyásolja:

- a forgalom volumene,
- a forgalmazott árucikkek köre és azok választéka,
- az áruk jellege,
- az áru-utánpótlás gyakorisága,
- technikai feltételek,
- pénzügyi és gazdaságossági szempontok.

12

A készletgazdálkodási tevékenység kapcsán egyéb **készletnagyságoknak** is fontos szerepe van:

- **Minimális** (biztonsági) készlet: az a készlet szint, amely még lehetővé teszi a megfelelő nagyságú forgalmat
- **Folyó** készlet: két áruszállítás közötti értékesítés készletigényét fedező készlet szint (folyamatosan csökken)
- **Teljes** készlet (maximális készlet): minimális készlet + folyó készlet

13

Az **árúkészlet szintet** minősíthetjük **időbeli szempontból** is:

- egy-egy **időpontra**: nyitókészlet, zárókészlet
- egy-egy **időszakra**: átlagos (egyszerű számtani átlag vagy kronologikus átlag) készletállomány → azt a készlet szintet jelöli, amelyet a cégnek finanszíroznia kell az adott értékesítési szint eléréséhez.

A **belső összetétel** vizsgálatához → a megoszlási viszonyszámokat használjuk, de bővíthető különböző intenzitási viszonyszámokkal (pl. forgási sebesség)

A vizsgálatot a következő ismérvek alapján végezzük el:

- árucsoportonként,
- kereskedelmi egységenként,
- értékesíthetőség alapján.

14

Az **átlagkészletek** alakulását az értékesítés alakulásával együtt vizsgáljuk:

- a **forgási sebesség** (fordulatok száma, illetve forgási idő) mutatóival: a vállalkozás egészére, az egyes árucsoportok, valamint a kiemelt árucikknek vonatkozásában szükséges meghatározni. Az átlagos forgási idő vizsgálható hányados jellegű mutatóként a standardizálás módszerével → mekkora változás származik a forgalom belső arányainak eltolódásaiból, illetve a forgási idő tényleges megváltozásából eredően.
- a **készlethatékonyság mutatószámaival**: pl. 100 Ft vagy 1 000 Ft átlagkészlettel elérhető forgalom, illetve 100 Ft vagy 1 000 Ft forgalom eléréséhez szükséges átlagkészlet-szint

15

→ a készlet szint alakulásában szerepet játszó tényezők elkülönítése, kimutatása → láncbehelyettesítés módszerét használjuk fel az alábbi tényezők hatásának kimutatására:

- a forgalom abszolút nagyságának megváltozása,
- a forgalom belső összetételének eltolódása,
- a készletgazdálkodás, a készletintézkedések.
- a **készletrugalmassági együtthatót** a készlet-szükséglet tervezéséhez és a készletgazdálkodás utólagos elemzéséhez használhatjuk. A készletek rugalmassági együtthatója ismeretében
 - megvizsgálhatjuk a tényleges és az optimális átlagkészlet viszonyát,
 - az átlagkészlet változását tényezőkre bonthatjuk

Az **áruforgalmi tevékenység ellenőrzésének** elsődleges célja az áruellátás minőségének megítélése:

- ✓ az értékesítés-beszerezés aránya megfelelően alakult-e a vizsgált időszakban;
- ✓ megvalósul-e a dinamikus egyensúly követelménye az adott vállalkozásnál;
- ✓ mennyiben igazodott a beszerzés az értékesítés belső szerkezetéhez, a minőségi elvárásokhoz;
- ✓ milyen hatással volt az időszak végi készletértékre, valamint az időszak átlagos készletleköltésére a beszerzés és értékesítés viszonya;
- ✓ megfelelő mennyiségű, minőségű készlet áll-e rendelkezésre a forgalom lebonyolításához;
- ✓ az árúkészletek igazodnak-e a felmerülő igényekhez.

A **beszerzési tevékenység ellenőrzése** a következő területekre terjed ki:

- ✓ a beszerzés szervezeti feltételei, a döntési hatáskörök kialakítása → a munkaköri leírásokat, a szervezeti és működési szabályzatot célszerű áttanulmányozni
 - a beszerzéshez kapcsolódó döntési jogkörök, hatáskörök kialakítása, vannak-e átfedések a feladatkörök között, megoldott-e a helyettesítés
 - a beszerzés, az értékesítés és a készletezés közötti együttműködés megfelelősége
 - a vállalkozás által választott beszerzési módszer (központosított vagy decentralizált) mennyiben szolgálja az üzletpolitikai célkitűzéseket.

18

- ✓ a piackutatás, az igényfelmérés;
- ✓ a beszerzési források, szállítópартnerek kiválasztása: a beszerzési ár, a termékből rendelkezésre álló mennyiség, kapcsolódó engedmények, a szállítási, fizetési feltételek, a partner megbízhatósága (korábbi tapasztalatok, esetleg külső információk) alapján.
- ✓ a beszerzési tervek megalapozottsága;
- ✓ az áruátvétel szervezettsége, lebonyolítása, a kapcsolódó adminisztrációs tevékenység:
 - munkafolyamatba épített ellenőrzéssel valósítható meg → célszerű módszere a szemle, de fontos indirekt ellenőrzés az áruátvétel során a beérkezett áruk kísérő okmányainak és a megrendelésnek az összehasonlítása is.

19

- a minőségellenőrzés → az áruk megfelelnek-e a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, szerződésben rögzített feltételeknek → történhet:
 - mintavételes eljárással: meghatározott számú termék átvizsgálása → a hibaaaránytól függően részletesebb vizsgálatot is végezhetnek,
 - minden termékre kiterjedő tételes vizsgálattal: nagy időráfordítás és költségigény → csak nagy értékű áruk átvételekor alkalmazzák, ill. ha a szűrőpróbaszerű ellenőrzés azt indokolja

20

A számlalikvidáció ellenőrzési feladata megelőzi a számla pénzügyi teljesítését, amely munkafolyamatba épített ellenőrzésnek vizsgálnia kell:

- ✓ az áru beérkezését a szerződésben /megrendelésben szereplő mennyiséghez, áruféleséghez való igazodását;
- ✓ az áruátvétel folyamatát, a bevételezési okmányok kiállítását, az aláírási jogosultságokat;
- ✓ a számla és az átvételi dokumentumon szereplő mennyiségnek, egységárnak azonosságát/eltéréseit;
- ✓ az eltérések dokumentálását;
- ✓ az átutalás engedélyezésének szabályszerűségét;
- ✓ a könyvelési feladások helyességét.

21

A kereskedelembe fokozott figyelmet kell fordítani a kellő áruismeretet, szakértelmet igénylő készletezési feladatokra → ellenőrzési feladatok:

- ✓ az árukészlet nyilvántartása,
 - ✓ az áruk tárolása, kezelése,
 - ✓ a készletek leltározása, valamint
 - ✓ a készletezés hatékonysága (készletgazdálkodás).
- Folyamatba épített ellenőrzés keretében vizsgálandó:
- ✓ a készletgazdálkodás hatékonysága (az elemzésben megtanult mutatószámok segítségével),
 - ✓ a készletezési költségek (készlettartási, készlet-utánpótlás költségei, hiányköltségek) alakulása,
 - ✓ a folyamat működését pedig a függetlenített belső ellenőrzésnek időszakonként felül kell vizsgálni.

22